

Vladimir Nazor "Voda" - i ja sam lutka

Capor, Marko

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:791062>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-31**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA KAZALIŠNU UMJETNOST

DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ KAZALIŠNE UMJETNOSTI
SMJER: GLUMA I LUTKARSTVO

MARKO CAPOR

Vladimir Nazor „VODA“

I ja sam lutka

DIPLOMSKI RAD IZ LUTKARSTVA

MENTORICA: doc. art. Tamara Kučinović

Osijek, 2020.

DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ KAZALIŠNE UMJETNOSTI
SMJER: GLUMA I LUTKARSTVO

MARKO CAPOR

Vladimir Nazor „VODA“

I ja sam lutka

DIPLOMSKI RAD IZ LUTKARSTVA

MENTORICA: doc. art. Tamara Kučinović

Osijek, 2020.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ potvrđujem da je moj
_____ rad

diplomski/završni
pod naslovom

te mentorstvom

rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, _____

Potpis

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Koncept pismenog rada.....	4
3. Vladimir Nazor i njegova <i>Voda</i>	5
4. Sadržaj predstave - <i>Voda i Veda</i>	6
5. Koncept predstave.....	9
5.1. <i>Biljka – Živo biće kao lutka</i>	9
5.2. <i>Petar – Tko je lutka, tko je lutkar?</i>	11
6. Razotkrivenje scena i situacija.....	13
6.1. prva scena: SUŠA – <i>Duhovna žeđ</i>	13
6.2. druga scena: SMRT – <i>Ne znamo kada nam je kraj</i>	14
6.3. treća scena: BEZ NADE – <i>Dušu se ne može ubiti</i>	14
6.4. četvrta scena: SEBIČNOST – <i>Svetački i demonski mentalitet</i>	16
6.5. peta scena: BIJES – <i>Zvjerska civilizacija</i>	17
6.6. šesta scena: POTOP – <i>Ponovno uspostavljanje načela</i>	18
6.7. sedma scena: NOVI POČETAK – <i>Neuništiva, nerođena</i>	19
7. Zaključak - <i>Vrhovni lutkar</i>	20
8. Sažetak.....	23
9. Literatura.....	25
10. Životopis.....	26

1. Uvod

Godina 2020. U današnjem vremenu 21. stoljeća kada civilizacija napreduje (u prvom redu se misli na tehnološki, znanstveni napredak, a onda se uz to podrazumijeva napredak svijesti), radimo toliko raznih žrtvovanja i pronalazimo toliko raznih načina da bismo mogli ostvariti naše želje i da bismo mogli dobiti i zadržati ono malo mira što nam je u ovom užurbanom životu ostalo. Radimo mnogo da bismo zaradili malo, hranimo se brzo i s nogu, malo, loše ili previše spavamo, i onda kao posljedica takve civilizacije koja radi na odvajanju, distanciranju ljudi jedno od drugih preko brzog stila života, kontaktu s drugima preko internetskih društvenih mreža, preko mobilnih uređaja, preko radija i televizije, ne provodimo vrijeme u razvijanju bliskih, intimnih, osobnih odnosa. Nakon cijelodnevnog rada, na kraju dana želimo samo malo mira. Izgubili smo iz vida da je kvaliteta iskorištenog vremena superiornija kvantiteti, ali ipak pristajemo služiti nadređenima, obitelji, kućnim ljubimcima, da bi svi bili zadovoljeni, da se nitko ne bi bunio i da bismo na kraju dana ili nekoliko dana u godini mogli imati malo mira i vremena za sebe.

Unatoč stalnom zadovoljavanju osjetila predmetima koji nam daju užitek, poput lijepe odjeće, frizure, auta, kuće, glazbe, slika, knjiga, hrane, tih stvari se zasitimo, one nam ne daju stalno zadovoljstvo, stalno nas odvlači osjetilo od osjetila, konstantno smo uznemireni jer kako nas zadovolji jedna stvar tako tražimo novi užitek. Ne uspijevamo se fokusirati na naše istinske potrebe, na istinsko zadovoljstvo. Slavimo prolazna zadovoljstva, a tugujemo u prolaznim nezadovoljstvima. U takvom nemiru osjetila i uma, teško je razabrati što je stvarno važno, na što se trebamo fokusirati, a na što ne. Događa se paradoks da se sa materijalnim napretkom sve više zaplićemo u novim obavezama koje stalno izviru, novim kreditima, novim računima, nova moda, nova tehnologija. Ne stižemo više stati, sagledati sebe, situaciju, život koji živim, tko sam ja u ovom trenutku. Ne stižemo više postavljati elementarna pitanja poput: Tko sam ja? Zašto sam ovdje? Što da radim? Ne stižemo se pitati jer žurimo za poslovima, obavezama, životom. Zato moramo naučiti kako živjeti ovaj život na najsavršeniji način, da ne gubimo ni tren, da ne izgubimo ništa, a dobijemo sve.

Poznate su razne posebne Osobe koje su se pojavljivale na planetu Zemlji u određenom vremenu na određenom mjestu sa određenim zadatkom. Ako su to ovlaštene Osobe onda su te osobe ili Božji predstavnici ili sama Božanska Osoba. Te Osobe dolaze kada dođe do

zanemarivanja religijskih principa. To jest, kada se više ne prinose ponude, žrtvovanja, nego se od Nadređenih uzimaju kiša, sunce, zemlja, hrana, sve ono što nam treba za ispunjen i sretan život; kada uzimamo više nego što nam je dano i što nam potrebno, a ne dajemo ništa zauzvat. U suštini, kada dolazi do krađe. Krađe koja dolazi od neznanja. Takvi Božji Predstavnici dolaze da bi ponovno podsjetili i uveli red u takve zajednice, gdje ljudi od svojih susjeda i obitelji krađu, a da ne govorimo o Bogu koji je Vlasnik svega i Izvor svega. Tako imamo Budu kao avatara, Isusa Krista kao sina Božjega, Muhameda kao proroka. Svatko od njih prenosi određeni dio izvornog znanja, s obzirom na kojoj razini svijesti su sredine u koje dolaze. Jedino je u ljudskom tijelu, sa svojim umnim sposobnostima, sposobno shvatiti, spoznati, naučiti razlikovati duh od materije i s tim znanjem se osloboditi, kako Fromm kaže: *okova iluzije*¹, osloboditi se lažnih imenovanja i poistovjećivanja, od kojih je jedno od prvih da mi nismo ovo materijalno tijelo. Oslobođanje od tih materijalnih, iluzornih imenovanja i poistovjećivanja dovodi do oslobođanja od frustracija koje dolaze od vezanosti za njih. U tom kontekstu Vedāntasūtra kaže:

अथातो ब्रह्म जिज्ञासा

athāto brahma jijñāsā

(1.1.1.)

*Sada je vrijeme da se raspitujemo o duhu i o Apsolutu (VS 1.1.1.). Zato je čovjek vrhunac evolucijskog napretka, jer jedino u ljudskom obliku možemo shvatiti duh i njegovu razliku i utjecaj na materiju. Vedski spisi poput *Bhagavad-gīte* i *Śrīmad Bhāgavatama* opisuju i objašnjavaju kako život na ovom planetu funkcionira, ovom univerzumu i cijeloj materijalnoj kreaciji, a onda objašnjavaju i duhovnu kreaciju, koje su njezine kvalitete, koja je naša poveznica s njom, zašto smo sada ovdje, koji je naš odnos sa izvorom kreacije, sa vječnošću, koja je uloga Boga, koji je naš odnos s Njim, koje su Njegove aktivnosti, kako Mu se možemo približiti i pridružiti već u ovom životu, a onda i u konačnici nakon ovog života, da se ne bi morali vraćati u ciklus rađanja i umiranja iz jednog oblika života u drugi da bi ponovno došli do razine svijesti ljudskog oblika i imali mogućnost samospoznaje. Spoznaje*

¹ Erich Fromm, *S onu stranu okova iluzije* (Naprijed, 1989.)

našeg vječnog odnosa sa Svevišnjom Božanskom Osobom. Dok ne shvatimo taj naš odnos vrtjet ćemo se u krugu naših špekulacija i zaključaka koji, iako se nama može činiti da nam odgovaraju, uopće ne moraju biti suštinske istine i na taj način ćemo se zapravo samo udaljavati od suštine, izvora i smisla.

Ova ateistička, bezbožna civilizacija je ogromni društveni sistem stvoren za zadovoljavanje naših čula i sada svi ludujemo za novcem da bismo održali ovu praznu ljušturu. Svi tragaju za novcem, jer se njime mogu dobiti predmeti čulnog uživanja. Očekivati mir u takvoj atmosferi kaotične potjere za zlatom je utopijski san. Sve dok je prisutan i najmanji trag zadovoljavanja čula ili želje za zadovoljavanjem čula, mir će ostati veoma, veoma daleko. Mi smo po prirodi vječni sluge Svevišnjeg Gospodina i zato ne možemo uživati ni u čemu sami za sebe. Moramo naučiti kako da zaokupimo svoja čula transcendentalnim služenjem Gospodina i sve upotrijebimo za ostvarivanje Njegovih interesa. Samo to može donijeti toliko željeni mir. Dio tijela ne može sam biti neovisno sretan. Svoju sreću i zadovoljstvo može naći jedino u služenju cijelog tijela. Svevišnji Gospodin je cjelina, a mi smo dijelovi, ali svi nastojimo da ostvarimo svoje interese. Nitko nije spreman da služi Gospodina. To je osnovni uzrok naše uvjetovanosti u materijalnom postojanju i patnje koja od nje potječe.²

Vede su povijesno, lingvistički i filozofski dokazivo najstariji postojeći spisi, ne može im se utvrditi početak. One i same objašnjavaju kako nemaju početak, odnosno da su vječne. Znači da ne podliježu prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Iz tog razloga ih nalazimo u raznim vremenskim periodima i na raznim mjestima, ali uvijek se baveći izvornom istinom. Znači da vrijede i u ovom trenu, da upravo djeluju. Sama riječ *Veda* znači Znanje, *Vedāntasūtra* je kraj znanja, svo znanje. Za današnje vrijeme je *Bhagavad-gītā* (Pjesme Bogu, Božanske Pjesme) jedini način započinjanja iskrenog duhovnog života, realnog života. Bhagavad-gītu je prije otprilike 5000 godina, svom najboljem prijatelju Arjuni na bojnopolju Kurukšetra, izgovorila sama Svevišnja Božanska Osoba, Śrī Kṛṣṇa (Śri Krišna). To vječno znanje nije tek tada bilo stvoreno, ono je izgovoreno da bi se podsjetilo. Sam Gospodin Krišna kaže kako je prije mnogo milijuna godina ovo znanje već prenio Vivasvānu, bogu Sunca.

² Śrī Śrīmad A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, *Život nastaje iz života* („Tiskara Rijeka“, 1994., str. 137)

2. Koncept pismenog rada

Analiza mog osobnog procesa u ovom radu podijeljena je na tri dijela ili faze: Prije praktičnog rada, Tijekom praktičnog rada i Poslije praktičnog rada, odnosno Pismena analiza. Ovo sada je treća faza, pismena analiza. Kako je svaki od tri dijela vezan jedan za drugi, ovdje cijeli proces, pokušavam svesti na ono što ovaj rad jest. Nakon uspostavljanja konteksta i uvođenja u sadržaj predstave, analizirat ću filozofiju i odabir kazališnih rješenja kroz prizmu lutke, lika i na kraju to provući i približiti kroz same scene u kojima se nalaze prva i druga faza procesa.

Moja uloga u ovoj predstavi je bila uloga Petra, lokalnog poglavara, pojedinca kojega grupa prati i u koga se ugleda. Kroz lik Petra imao sam zadatak da u cijelini predstave tražim kontrast pojedinca u odnosu na grupu. U Petru smo tražili taj nepokolebljivi mir za kojim zajednica toliko žudi, u odnosu na frustracije i nemoć grupe kroz njega smo tražili alternativu u pristupu zadanim problemima suše, žeđi, vrućine, sebičnosti, oholosti, nestrpljivosti, očekivanja. Već tijekom prvog čitanja koncepta predstave uočio sam poveznice i preklapanja ovog sadržaja sa temeljnim vedskim istinama, pa sam tako odlučio sa te strane pristupiti ovom radu. Budući da sve ideje i znanja potječu iz izvornog vedskog znanja odlučio sam svoju glumačku i lutkarsku partituru u odnosu na grupu graditi na osnovu vodstva Veda. Budući su Vede izvor svi prepoznajemo istinu bez obzira na vrijeme, mjesto, formu.

Pitanjima koja su se postavljala tijekom rada na predstavi ovdje sada želim prići teoretski i filozofski i možda doći do još pokojeg odgovora. Koji je položaj duše u ovoj igri, u ovoj predstavi? Ako lutku pokreće lutkar, animator koji joj daje život, ako lutkar daje impuls lutki, tko daje impuls lutkaru? Kako se naša osjećanja izražavaju preko nečeg ili nekog drugog? Kako prepoznati unutarnje osjećanje i izraziti ga u vanjskom djelovanju? Kako na sceni prikazati nevidljivog pokretača? Tko jest Pokretač?

3. Vladimir Nazor i njegova *Voda*

Rođen je 30. svibnja 1876. u Postirama na otoku Braču. Na otoku završava osnovnu školu, a zatim u Splitu nastavlja obrazovanje u klasičnoj gimnaziji. Nakon gimnazije, u Zagrebu i Grazu studira na prirodoslovnim znanostima i 1902. stječe diplomu.

Nakon školovanja radi u Zadru kao profesor u gimnaziji od 1903. do 1918. Od 1920. do 1930. radi kao upravitelj dječjeg doma u Crikvenici, a 1942. pridružuje se partizanskom pokretu i nakon Drugoga Svjetskog rata postaje prvi predsjednik Sabora Narodne Republike Hrvatske.

Tijelo napušta u Zagrebu 19. Lipnja 1949.

Napisao je mnoga djela različitih žanrova i formi, pjesme, novele, romane, eseje, putopise, dnevnike, članke, priče za djecu te je prevodio sa njemačkog i talijanskog.

Pedeset godina nakon rođenja, godine 1926. prvi put objavljuje pripovijetku *Voda* u zbirci *Priče s ostrva, iz grada i sa planine*. Radnja *Vode* odvija se u jednom otočkom mjestu za vrijeme velike suše, Nazor priča priču iz vizure dječaka Vlade, a protagonist, kao pojedinac u odnosu na grupu, je njegov otac. Nazor u *Vodi* ne daje fizički opis oca, poznajemo ga samo kroz njegov karakter i njegova djela. Tek na kraju, kako priča dostiže svoj klimaks, Nazor nam daje nekoliko fizičkih karakteristika oca, boležljivog čovjeka ćelave glave i bijele brade. Kroz arhetip odnosa pojedinca i zajednice, grupe, Nazor se u ovom djelu bavi pitanjima zavisti i mržnje, žrtvovanja i milosti, smrti i uskrsnuća.

4. Sadržaj predstave - *Voda i Veda*

U ovom scenskom prikazu *Vode* Vladimira Nazora priču ne pratimo iz vizure dječaka nego iz odnosa grupa – pojedinac. Ovdje je pojedinac dječakov otac, kojeg smo u predstavi nazvali Petar, a dječak je publika, netko tko sve događaje promatra i doživljava izvana, sa distance, objektivnije. Pratimo grupu otočana koji već jako dugo izdržavaju ljetnu žegu i sušu, i koja svakodnevno kao zajednica pod vodstvom Petra, otočkog poglavara, prinosi ponude Bogu da bi im On podario kišu.

U raznim kulturama nalazimo podatke o ljudima koji plesom i pjesmom prizivaju kišu ili neke druge prirodne pojave. Oni znaju kome kiša pripada i kako Mu se obratiti. U tim obraćanjima postoje razne ponude koje se nude predsjedavajućoj Osobi, te ponude ili žrtvovanja mogu biti u obliku pjesme, plesa, cvijeća, hrane, napitka, mirisa, itd.

(Bhagavad-gītā 3.10-16)

Na početku stvaranja, gospodar je svih bića stvorio naraštaje ljudi i polubogova, zajedno sa žrtvovanjima za Višnua, i blagoslovio ih rekavši: „Budite sretni s ovom jajnom (žrtvovanjem), jer će vam izvođenje jajne podariti sve što je poželjno za sretan život i dostizanje oslobođenja.“

Zadovoljeni vašim žrtvovanjima, polubogovi će vas zadovoljiti i tako će zahvaljujući suradnji između ljudi i polubogova svi živjeti u blagostanju.

Zadovoljni izvođenjem jajne, polubogovi zaduženi za osiguravanje različitih životnih potreština dat će vam sve što vam je potrebno. Ali onaj tko za uzvrat ne ponudi takve darove polubogovima, već sam u njima uživa, nedvojbeno je lopov.

Gospodinovi su bhakte (predani sluge) oslobođeni svih vrsta grijeha, jer jedu hranu koja je najprije ponuđena u žrtvovanju. Ostali, koji pripremaju hranu za svoje osjetilno uživanje, jedu samo grijeh.

Sva živa tijela postoje zahvaljujući žitaricama, koje rastu zahvaljujući kiši. Kiša pada zahvaljujući izvođenju jajne, a jajna nastaje iz propisanih dužnosti.

Dužnosti su propisane u Vedama, koje potječu od same Svevišnje Božanske Osobe.

Stoga je sveprožimajuća Transcendencija vječno nazočna u žrtvovanjima.

Dragi moj Arjuna, onaj tko u ljudskom životu ne slijedi ciklus žrtvovanja tako propisan u Vedama, sigurno vodi život pun grijeha. Živeći samo radi zadovoljavanja osjetila, živi uzalud.

U *Vodi* je konkretni primjer ponude ili žrtvovanja, pjesma. Otočani kroz dan pjevaju određene pjesme koje su u njihovoj kulturi poznate kao pogodne i povoljne. Ali ovoga dana, potpali pod utjecaj neostvarenih molitvi, otočani se bune. Bune se protiv Petra. Petar je prihvaćen kao poglavar zajednice, kao osoba koja ima utemeljen odnos sa Višom Osobom, a unatoč tome ne može im dobiti ni kap vode. S jedne strane imamo grupu individua koja se lomi pod fizičkim i mentalnim teretom suše, dok nam s druge strane stoji Petar, koji ni ju jednom trenu ne posustaje. Koje je to znanje koje mu daje toliku snagu?

Petar nepokolebljivom empatijom ne odustaje od zajednice, razumije njihove tegobe, milostiv je prema njima, on zna da su te tegobe uzrokovane njihovim neznanjem, neznanjem o svojoj vlastitoj prirodi, spoznaji da su ova naša tijela ionako osuđena na propast, da će sva tuga i sreća vezana uz njega svakako nestati prije ili kasnije. Mi nismo ova tijela, mi smo vječne duše. Ova tijela ljudi, pasa, kukaca, biljaka, ovaj materijalni svijet nije naše prirodno stanje ni naše prirodno prebivalište, iako smo grčevito vezani za njega morati ćemo ga kad tad napustiti.

Moramo shvatiti da patimo zbog svojih grešnih djelatnosti, a djelatnosti su grešne zbog našeg neznanja. Grijehe ili prekršaje čine oni koji ne znaju što je što. Dijete će, na primjer, naivno staviti svoju ruku u vatru zbog neznanja. Ono se tako odmah opeče, jer vatra je nepristrana i ne pruža nikakav poseban ustupak nevinom djetetu. Ona će jednostavno djelovati kao vatra. Slično tome, mi ne znamo kako ovaj materijalni svijet funkcionira, tko je upravljač, niti kako je upravljani, i zbog svojeg neznanja djelujemo na nerazumne načine. Priroda je tako stroga da nam ne dopušta da izbjegnemo posljedice svojih djela. Bilo da neko djelo učinimo znajući ili ne znajući za posljedice i patnje, one su tu. Ipak, pomoću znanja možemo shvatiti kakva je stvarna situacija, tko je Bog i koji je naš odnos s njim. Ovo znanje po kojem možemo dobiti oslobođenje od patnji, moguće je steći u ljudskom obliku života, a ne u životinjskom. Da

bismo dobili znanje, da bismo dobili pravilno usmjerenje, postoje sveti spisi na različitim jezicima u svim dijelovima svijeta. Gospodin Caitanya Mahaprabhu istaknuo je da su ljudi od pamtivijeka zaboravljali svoj odnos s Vrhovnim Gospodinom; zato je Krišna poslao brojne predstavnike da sve te spise predaju čovjeku. Moramo izvući dobrobit od njih, posebno od Bhagavad-gīte koja je osnovni i najvažniji sveti spis za moderni svijet.³

U ovom tekstu i u ovoj predstavi pratimo što se događa sa ljudima i društvom koje gubi duhovno znanje i moć, kada se krenu zanemarivati viša osjetila i počnu se zadovoljavati niža koja nas ne razlikuju od životinja. Prema kraju predstave vidimo zašto i kako se osobe i u ljudskom tijelu ponašaju kao zvijeri. Na samom kraju, kroz Petrovu ulogu u predstavi i njega kao temelj novog, zdravog života, dobivamo uvid u što to znači duhovna utemeljenost i koji su rezultati takvog života.

³ Śrī Śrīmad A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, *Lako putovanje na druge planete* (GZH, 2013., str. 75-76)

5. Koncept predstave

5.1. Biljka – Živo biće kao lutka

U kazališnom žargonu kaže se da je lutka neživi objekt koji oživljava u dodiru sa čovjekom, živim bićem koje mu daje simptom života, svijest. Iz toga proizlazi da je svijest razlika između živog i neživog. Specifičnost rada na lutkarskoj predstavi *Voda* jest da smo kao lutke koristili biljke. Preko biljaka se manifestira suša, materijalna kao žeđ i nedostatak vode i duhovna kao nedostatak vjere u nekoga iznad nas, znanja o suptilnijim mehanizmima, kako ova kreacija funkcionira, kako mi utječemo na nju ili kako djeluje karma, odnosno djelovanje sa uzrokom i posljedicom. Pokretačka žeđ u ovoj predstavi je baš duhovna žeđ, žeđ za znanjem kako da se nosimo sa svojim problemima, kako ih možemo nadići, na koje sve načine patimo i iz čega proizlazi ta patnja.

Danas je i znanstveno dokazano da i biljke imaju određenu razinu svijesti, tako su u ovoj predstavi lutke zapravo živa bića. Živa su već sama po sebi, čak i bez uplitanja vanjskog faktora kao što je čovjek. Biljka ima jednaku duševnu iskru kao i bilo koje drugo živo biće, kao i čovjek. Razlikuje se samo po razini svijesti, odnosno svjesnosti o svom prirodnom položaju i ulozi, koja u svom izvornom obliku nema nikakve veze sa materijalnim tijelom koje netko ima. U ovoj predstavi je biljka kao osoba i kao lutka, bila ekstenzija glumaca, likova na sceni. Vanjska otjelovljena manifestacija naših duša. Iz *Veda* doznajemo da je duša *sac-cid-ananda*, vječno puna blaženstva i znanja, znači da je po prirodi svjesna. Svijest je simptom duše. Ako je Duša svijest onda je u slučaju ove predstave Biljka svijest. Kod otočana vidimo osušene duše, žedne. Žedne za znanjem o smislu ove suše, zašto prolazimo kroz ove patnje, kakva je to igra u koju smo ubačeni, koje je to i gdje je to znanje koje oslobađa?

Kao čovjek, tijelo čovjeka je manifestacija određene razine svijesti, tijelo psa je također primjer određene razine svijesti, tijela su nam pokazatelji kakvu smo svijest razvijali u prošlom životu tako da smo sada dobili ova tijela, ove mentalitete i afinitete. O ovom životu ovisi kakvo ćemo tijelo dobiti u sljedećem. Vrhunac evolucije svijesti bilo bi kada bi u konačnici povratili svoje prirodno i izvorno, duhovno tijelo koje nije podložno rođenju, bolesti, starosti i umiranju, te materijalnim dualnostima poput toplo – hladno, lijepo – ružno, tvrdo – mekano. Vede spominju da u duhovnoj kreaciji također pada snijeg, ali nije hladan. Dualnosti su zakoni materijalne prirode. Na duhovnoj razini te dualnosti ne postoje, sve je

oslobođeno od tih umnih selekcija jer je sve u Apsolutu, na Apsolutnoj razini. Tako su i naša tijela, tijelo čovjeka, psa, svinje, kukca, stabla, travke podložne tim dualnostima, ona su samo gruba manifestacija tri suptilna elementa, uma, inteligencije i lažnog ega. Um je taj koji misli, želi, osjeća, inteligencija je sposobnost našeg razumijevanja i otvorenosti srca, a lažni ego se poistovjećuje sa raznim imenovanjima poput nacionalnosti, religije, boje kože, seksualnosti itd. Po tim željama i poistovjećivanjima dobivamo ova tijela. Oni su i dalje materijalni elementi jer u duhovnoj prirodi ta imenovanja ne postoje, sve je na transcendentalnoj razini, svi se vidimo jednako jer smo svi utemeljeni u prirodnom stanju, vječno puni blaženstva i znanja. Znanja o Apsolutu, o izvoru, o našem položaju i blaženstva radi nedostatka patnje, radi uspostavljenog i nenarušavajućeg bliskog, osobnog odnosa sa Svevišnjom Božanskom Osobom koji je izvor svih zadovoljstava.

Uz biljke smo na sceni bili i mi, ljudi, kao lutkari i kao glumci. Lutka i lutkar, biljka i čovjek ovdje su uvijek u izravnom fizičkom kontaktu, glumac drži svoju biljku u rukama, uglavnom jako blizu sebi, blizu srca. Odnos spram Biljke je odnos spram svoje Duše, svog života. Kada se glumac odvaja od svoje biljke, dolazi do odvajanja duše od tijela, takozvana smrt. Smrt tijela, jer i kada se biljka uništava, ne uništava se ona, duša, nego tijelo. Iako vidimo fizičko uništavanje biljke ona u svom odnosu sa glumcem nije fizička, fizički je glumac, lik, ona je duhovna čak i u svom materijalnom prikazu. Kada se biljci otkine list, znamo po prirodi stvari da postoji mogućnost da će joj izrasti novi, mladi list, čovjeku novi ud neće izrasti. Duša se može odvojiti od tijela, ali tijelo bez duše je ljuštura, nepokretna i neupotrebiva. Tako u ovoj predstavi lik i lutka čine jedinstvo. Lik, čovjek je automobil, a biljka, duša je vozač. U kojem god odnosu smo bili, biljka je u svakom trenu bila očitovanje naše duše, duše lika na sceni. Utjecaj na biljku je bio utjecaj na lik.

To je bila misao vodilja u ovom radu i jedan od razloga zašto se u ovom radu kao lutka koristila biljka, kao simbol duše, suše, smrti i novog početka, još jedne prilike.

5.2. **Petar** – *Tko je lutka, tko je lutkar?*

Postoje osobe koje posjeduju znanje. Osobe koje znaju Koga služiti. Osobe koje kvalitetom, a ne količinom iskorištenog vremena dobivaju nemjerljive, začuđujuće rezultate. Koje znaju kako je to služiti bez želje za rezultatom, a živjeti u konstantnom blaženstvu. U ispitnoj predstavi *Voda*, to je Petar, lokalni poglavar.

Takvog se čovjeka ne može zateći mrzovoljnog, niti on ima ikakve brige ili nemire. On se nikada ne jada: „Nemam ovu stvar; oh, moram je nabaviti. Oh, ovaj račun moram platiti. Moram ići ovamo ili onamo.“ Onaj tko je oslobođen, uopće nema tjeskobe. On može biti najsiromašniji čovjek na svijetu, ali niti žali, niti misli da je siromašan. Zašto bi mislio da je siromašan? Kada mislimo da smo mi ova materijalna tijela i da imamo posjedovanja koja idu uz tijelo, tada mislimo da smo siromašni ili bogati. No onaj tko je oslobođen materijalnog poimanja života, nema ništa s posjedovanjem ili neimaštinom. Niti on vidi ikog drugog kao bogatog ili siromašnog, obrazovanog ili neobrazovanog, lijepog ili ružnog, itd. On ne vidi materijalne dvostranosti, jer je njegova vizija potpuno na duhovnoj razini i vidi da je svako živo biće sastavni dijelac Krišne.⁴

To je pitanje iskrene želje za znanjem, otvorenog srca, zdravog razuma, odnosa pravog i lažnog znanja, odnosno neznanja. Ipak, danas svatko ima svoju pomno razrađenu moralnu koncepciju prema svome sviđanju ili ne sviđanju.

Tko je vjerodostojan izvor? Kako da znamo? Religijski principi variraju ovisno o kulturi i sredini, ali u suštini su isti. To se danas već koristi i kao parola. Sve je isto, sve je jedno. Ipak, samo neki dobiju milost da dođu u dodir sa izvornim znanjem, početnim i konačnim, bezvremenskim, a ostali se u nekom trenu zadovolje sa svojim umnim i iskustvenim okvirima, i što više i duže u tom okviru ostajemo time nam postaje teže iz njega izaći. Stabljika se lako savija dok je mlada, kada ostari očvrzne, otvrdne, okoravi.

A koji je konačni cilj života svakog živog bića objašnjava sam Svevišnji Gospodin u raznim stihovima kao i u ovom:

⁴ Śrī Śrīmad A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, *Lako putovanje na druge planete* (GZH, 2013., str. 74)

(Bhagavad-gītā 8.5)

Onaj tko na kraju života napusti svoje tijelo sjećajući se Mene odmah dostiže Moju prirodu. U to nema sumnje.

U ovoj predstavi vidimo kako se ljudi različito ponašaju prema svojim životima i prema drugima, u odnosu na znanje ili neznanje koje posjeduju.

Kod svakog lika, osim kod Petra koji ostaje neuznemiren, vidimo rezultate njihovog neznanja, odnosno ograničenog znanja, koji iako naizgled pobožnih tendencija pate i nisu zadovoljni, nesretni su. A nezadovoljstvo i frustracija nisu naše prirodno stanje. Zato sveti spisi kažu da dok je materijalno tijelo prolazno i uništivo, duša je vječna i neuništiva. *Sac-cid-ananda*, vječna i vječno puna blaženstva i znanja. Ovu izvornu prirodu objašnjava nam sam Svevišnji Gospodin, Krišna osobno u Bhagavad-gīti. U raznim spisima raznih svjetskih kultura nalazimo slična objašnjenja, a u vedskim spisima ih daje sama Božanska Osoba, daje nam ih u potpunosti, bez prilagodbe na vrijeme, mjesto i okolnosti. Svevišnja Osoba nam ih ovdje daje u svom izvornom obliku, onako kako vrijede i funkcioniraju uvijek. Sve neugode i nesreće proizlaze iz neznanja o tome, o pravoj, sopstvenoj prirodi i u suštini sa zapetljanošću u ovu materijalnu iluziju.

U Petrovom odnosu sa likom, osobom Prirode kao majkom prirodom, možemo vidjeti da on spram nje nema ni dobrih ni loših osjećaja, on razumije da su svi njezini postupci u ovoj predstavi njezin zadatak u kozmičkoj igri, njezina zadaća, njezina služba. On razumije i svoj položaj, razumije da je i on lutka sa svojom ulogom, njegova uloga je da pokaže primjerom kako ne postoji mogućnost da propadne, on je osuđen na pobjedu jer to znanje koje posjeduje mu stavlja i ugodnosti i neugodnosti u pravu i čistu perspektivu. Mi ne određujemo kada i na koji način ćemo dobiti nagradu ili kaznu za svoja djela, to su Božji aranžmani. Svi rezultati u univerzumu ovise o našem trudu i Njegovoj milosti. Koliko se mi Njemu uspijemo predati, toliko nam se On otkriva.

6. Razotkrivenje scena i situacija

6.1. prva scena: SUŠA - *Duhovna žeđ*

Publika je postavljena u krug s četiri prolaza, scena je u sredini. Četiri reflektora od iza publike na scenu svijetle prigušeno, a izvana, oko publike, nisko na podu svijetli plavo. Glumci su odjeveni u bež, zemljane boje. Čuju se šum mora i noćni zrikavci. Dok glumci kao otočki puk leže na podu sa svojim uvenulim Biljkama (dušama) na prsima, nježno pušući u njih u ovoj vrućoj ljetnoj noći, Petar, sa svojom i dalje zelenom i mladom biljkom u naručju, stoji na rubu kruga, između puka i publike, promatra i osluškuje trenutnu situaciju.

Nasuprot Petra pojavljuje se mlada djevojka, personifikacija Prirode. Kreće odmjeravanje snaga dviju strana. Kako se Priroda kreće u krug tako ju Petar pokušava pratiti na suprotnoj strani. Spreman je na sve. Priroda se zaustavlja na svakom od reflektora i pojačava ga. Sa sve jačim svjetlom, sa jačanjem sunca i vrućine puk svojim Biljkama pokušava dati sve više zraka, osvježenja, zaštite. Ne odustaju od svojih duša, ulažu svu snagu u spašavanje svojih života. Kada je puk na vrhuncu svojih napora Priroda odlazi, a Petar ulijeće među grupu i njihove napore i energiju preobražava u pjesmu, u dozivanje kiše, u obraćanje. Pjevaju stari glagoljaški pučki napjev „*Gospode, otvori usne moje*“. Kada zazivanje završi čekaju sa svojim Biljkama/Dušama, visoko ponuđenim u nebo, rezultat svoje molitve. Biljke teže prema gore, žele prići što bliže nebu i kiši, nude svoje živote za malo vode. Tresu se od napora. U jednom trenu čuju i vide kišu, vide je u mladoj ženi koja nosi i ljulja kantu sa vodom. Ona odlazi, a puk ostaje sa svojim žednim Dušama na ljetnoj žegi. Kada shvate da kiša ni danas neće stići, odlaze sa scene pokušavajući naći još malo hlada svojim nevoljnim Dušama.

Različita božanstva ili moćni upravitelji određeni su da djeluju u administraciji kozmičkih djelatnosti. Budalasti ljudi koji su nesposobni da vide zamršenost kozmičke uprave smiju se ideji o osobnom upravljanju polubogova vatrom, zrakom, električitetom, danom, noći itd. Ali savršeni yogiji znaju kako zadovoljiti te nevidljive administratore materijalnih stvari i iskoristiti njihovu naklonost. Te kozmičke poslove ne vide grubi materijalisti koji borave na ovom sedmoklasnom planetu zvanom Zemlja.⁵

⁵ Śrī Śrīmad A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, *Lako putovanje na druge planete* (GZH, 2013., str. 26)

6.2. **druga scena: SMRT** - *Ne znamo kada nam je kraj*

Na rub prazne scene dolazi glumac i radi tjelesnu transformaciju u magarca. Magarac ulazi na scenu i traži vodu od publike, ali ne uspijeva ugasiti žeđ. Magarac nema biljku jer je na samom kraju. Već je odvojen od nje. Ponovno dolazi mlada djevojka i donosi mu korito da pije. Ali korito je prazno. Djevojka sa koritom odlazi, a magarac od nemoći krene bjesniti i trčati po sceni sve do iznemoglosti. Pada i hropće. Petar, od izvan scene, počinje pjevati tradicionalnu pjesmu sprovednih povorki „*Puna tuge majka staše*“. Na scenu ulazi otočanka, držeći svoju Biljku uz sebe, traži magarca. Kada vidi magarca kako ugiba Biljka joj ispada iz ruku. Život joj je skliznuo iz ruku, izgubila je kontrolu nad njim. Dok stoji nepokretna nad prizorom umirućeg magarca Biljka ispada na tlo, ispada iz posude, zemlja se rasipa. Biljka ostaje gola, nezaštićena. Dolazi djevojka, Priroda i pokazuje magarcu put ka pučini. Glumac koji je igrao magarca izlazi iz te uloge i kao čovjek prilazi Biljci na podu. Skuplja tu polomljenu dušu, skuplja ju sa ono malo preostale zemlje i podiže ju, vraća ju u ruke otočanki, želi da ona nastavi. Ona više ne mari za svoj život, želi ga dati njemu. Ali on ga ne može prihvatiti, svatko je odgovoran za svoju Biljku. Uzima list sa njezine Biljke, kao sjećanje na nju i odlazi na pučinu, u more. Staje pjesma. Muk.

*Durlabham mānuṣaṁ janma: „Ovaj ljudski oblik se vrlo rijetko dostiže i ne znamo kada ćemo umrijeti. Tako se prije svoje sljedeće smrti moramo duhovno opremiti. To je smisao ljudskog života.“ Nema garancije kada će smrt doći. I dijete može sutra umrijeti. Nema garancije. Zato bi duhovna naobrazba trebala početi čim dijete počne razumijevati stvari. Jer nema garancije da će ovdje biti mnogo godina. Nema garancije.*⁶

6.3. **treća scena: BEZ NADE** - *Dušu se ne može ubiti*

Čuje se brod. Očekuje se voda. Ali to je djevojka, Priroda koja ima staklenu bocu sa malo vode, pušujući u nju oponaša zvuk broda. Kako ona kruži iza publike tako ju puk na sceni prati, pružajući joj svoje Biljke u nadi da će dobiti vodu. Priroda ubrzava svoj korak i puk ju prati, čini se da je brod sve bliže. Dolazi do naguravanja, svatko želi prvi doći do vode. U tom naguravanju se Livija, djevojka po prirodi nježna i krhka, ne uspijeva izboriti za svoje mjesto

⁶ Śrī Śrīmad A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, *Razgovor* (Atalanta, SAD, 01. Ožujak 1975.)

i posustaje. Ispada i izdvaja se iz grupe koja to ne primjećuje sve dok Priroda ne uđe na scenu i krene prema Liviji. Puk shvati do čega je dovela njihova sebičnost i povlače se sa scene. Ostaju same Livija i Priroda. Priroda polagano prilazi Liviji sa konstantim fokusom na njenu Biljku. Livija uzmiče pokušavajući zaštititi Biljku od Prirode. Ovdje Priroda prvi put kreće izravno na život pojedinca, a Livija pokušava spasiti svoj život, svoju dušu, predosjećajući nadolazeću opasnost, mogući kraj. Puk kreće sa pjesmom „Morska zvizdo“. U jednom naglom pokretu Priroda čupa Biljku iz posude i podiže ju visoko u zrak dok joj sa korijenja otpada preostala zemlja. Livija, klečeći sa praznom posudom u rukama, promatra svoj krhki život, kako se raspada na elementarne čestice. Sada njezin život, i doslovno, više nije u njezinim rukama. Priroda kruži oko nje runeći preostalu zemlju sa Biljke. U toj zemlji što pada Livija napokon vidi kišu. Žrtva se isplatila, ponuda je prihvaćena. Sve dok se zemlja ne krene runiti po njenom licu, tada Livija kreće u kiši vidjeti krv i shvaća da ovo nije kraj, nego nagovještaj još većih iskušenja. Priroda baca голу Biljku na pod i odlazi izvan scene, iza publike, pokazujući Liviji put ka pučini. Livija odlazi, ali prije njezinog pada u more otočani naglo prestaju sa pjesmom, padaju pred njezinu Biljku i kreću skupljati rasutu zemlju. Vraćajući Biljku i zemlju u posudu pokušavaju spasiti Livijin život, dati Biljci zaštitu kao zajednica, dati njezinoj duši doznajanja da ima utočište, odvratiti je od posljednjeg koraka u more, u kraj. Pružaju joj Biljku, zovu je natrag. Ona se okreće, staje. Gleda Biljku skupljenu u njihovim rukama. Gleda svoj život u njihovim rukama. Priroda stoji između puka i Livije i promatra njezinu odluku.

Na samom početku Bhagavad-gīte, u drugom poglavlju, Krišna objašnjava da ono što prihvaćamo kao rođenje i smrt nastaje zbog tijela i čim zadobijemo svoje duhovno tijelo i izađemo iz zagađenosti rođenjem i smrću, bit ćemo kvalitativno jednaki Krišni. To je sav proces svjesnosti Krišne – ponovno buđenje svojeg izvornog sac-cid-ananda duhovnog tijela. Ovo materijalno tijelo nije ni sat ni cit niti ananda. Ono je uništivo, dok je osoba koja prebiva u tijelu neuništiva. Ono je također puno neznanja i zašto što je u neznanju i prolazno, puno je bijede. Zbog materijalnog tijela, osjećamo veliku vrućinu ili oštru hladnoću, ali čim oživimo svoje duhovno tijelo, dvostranosti nas se ne dotiču. Postoje yogiji koji su i unutar ovih materijalnih tijela otporni na dvostranosti kao što su vrućina i hladnoća. Kako počinjemo duhovno napredovati još dok smo u materijalnom tijelu, počinjemo poprimati osobine duhovnog tijela. Ako stavimo željezo u vatru, ono postaje vruće, zatim se užari i konačno to više nije željezo, već vatra – što god dotakne, spaljuje. Kako napredujemo u svjesnosti Krišne,

naše će se materijalno tijelo produhoviti i više neće biti pod utjecajem materijalne zagađenosti.⁷

6.4. četvrta scena: SEBIČNOST – *Svetački i demonski mentalitet*

Lokalni nevaljalac, Košće gubi strpljenje, izdvaja se iz grupe i stavlja svoju Biljku između sebe i Prirode. Odvaja se od svoje Biljke. Odlučuje dati svoju dušu za malo vode. Ne za Biljku, nego za sebe, za svoj jezik i svoje tijelo. Ostali otočani kreću pratiti njegov primjer i stavljaju svoje Biljke uz Košćetovu. Više ih ne zanimju nikakvi razlozi, samo žele da im se ublaži patnja. Više ne vjeruju u molbe, zahtijevaju vodu. Petar ostaje izdvojen, iza grupe. Priroda kreće sa vodom prema puku, ali prolazi kroz njih i ide prema Petru. Ona sada stoji između grupe i Petra. Daje vodu Petrovoj Biljci. Povlači se i ostavlja napojenog Petra nasuprot žedne grupe.

Trebamo znati u kakvom opasnom položaju se nalazimo. Onda će postojati potreba za molitvom. Molitva kome? Svevišnjoj Osobi da nas spasi. Iz tog razloga postoji toliko molitvi u Šastrama (śāstra - spis). Molitva znači obratiti se Gospodinu da nas spasi od ovoga. Pravi spas je da nas se izvadi iz ovog oceana ne-znanosti, neznanja. Onda je sve u redu. Čim dođemo do znanja da „ja nisam ovo tijelo; ja sam duhovna duša, dijelić Boga“, naše znanje je savršeno. Tako je molitva potrebna jer smo u opasnosti. I zapravo se molimo kada smo u velikoj opasnosti. Uzmimo da sada dođe do potresa ili neke opasnosti, prirodno, spontano, mi se molimo. Molimo se. Ali zaboravljamo. Ali molitva, tendencija nuđenja molitve Gospodinu u trenutku opasnosti je automatska. Dakle trebamo znati da smo u opasnosti. To što smo u ovom materijalno uvjetovanom stanju znači da smo u opasnosti. Zato se trebamo moliti. Moramo se moliti da ga izvučemo, da nas izvuče. To je potreba za molitvom.⁸

⁷ Śrī Śrīmad A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, *Lako putovanje na druge planete* (GZH, 2013., str. 109-110)

⁸ Śrī Śrīmad A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, *Lekcija* (Durban, J. Afrika, 07. Listopad 1975.)

6.5. peta scena: BIJES - Zvjerska civilizacija

Njihove molitve su uslišene, voda je stigla, ali samo ju je Petar dobio, puk je i dalje žedan. A ta žeđ je već toliko duga da ih je preuzela, oni više nisu oni. Sada su odvojeni od Biljaka. Sve pozitivne kvalitete su se odvojile od tijela, ostao je samo materijalni koncept. Hoće li ovi izbezumljeni umovi uspjeti doći do malo vode, barem za pokvasiti usne? Glumci rade tjelesnu transformaciju iz ljudi, iz otočana u bikove. Doslovni prikaz degradacije svijesti. Nema više dalje od životinjskog mentaliteta hranjenja, spavanja, branjenja i razmnožavanja. Pretvaraju se u grupu bikova koji su izmučeni i bijesni, nisu uspjeli ništa naučiti i shvatiti, a vide krivca samo u jednom, u Petru. Nema više vjere, nema više inteligencije. Kada Petar vidi da među njima više nema razuma, da nema drugog načina da im ublaži patnju, odlučuje se dati im jedino što ima. Sve što ima. Svoj Život. Svoju Biljku. Svoju Dušu. Pruža im ju. Ta jedna Biljka, i dalje mlada i zdrava, jedino je što još stoji između krda i Petra, a Biljka je sam Petar. Otočani se zalijeću kao krdo razjarenih bikova i bacaju se na Petra i njegovu Biljku. U tom trenu se čuje grmljavina. Svi se zaustave i gledaju prema nebu.

Sadhui se odlikuju svojom tolerancijom prema svim živim bićima. Unatoč svim poteškoćama i opasnostima, oni pokušavaju dati stvarno znanje ljudima. Sadhu nije prijatelj određenog društva, zajednice ili zemlje, već je prijatelj svih – ne samo ljudskih bića, već i životinja, i nižih oblika života. Ukratko, sadhu nije ničiji neprijatelj, a prijatelj je svih. Prema tome, on je uvijek miran. Takve osobe koje su sve žrtvovala za Gospodina vrlo su Mu drage. Iako sadhui ne mare ako ih se vrijeđa, Krišna ne tolerira nikakvu uvredu prema njima. Kao što je rečeno u devetom poglavlju Bhagavad-gīte, Krišna je jednak prema svima, ali je osobito naklonjen Svojim bhaktama.

Ja ne zavidim nikome niti sam prema ikome pristran. Ja sam jednak prema svima. Ali tko god Me služi s ljubavlju i predanošću, Moj je prijatelj, u Meni je i Ja sam također njegov prijatelj.

(Bhagavad-gītā 9.29)⁹

⁹ Śrī Śrīmad A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, Lako putovanje na druge planete (GZH, 2013., str. 114)

6.6. **šesta scena: POTOP** - *Ponovno uspostavljanje načela*

Priroda prilazi sredini scene noseći korito. Dok se čuje grmljavina otočani, kao trgnuti iz ružnog sna, uzimaju svoje Biljke i u iščekivanju kiše ih postavljaju u korito. Petar još stoji na mjestu, zna da ga je grmljavina spasila. Spasila ga je unatoč tome što je bio spreman umrijeti, napustiti ovo tijelo. Zapravo, svejedno je da li je spašen ili uništen, jer i jedno i drugo se odnosi na ovo tijelo. Pitanje je eventualno zašto nije uništen?

Priroda dolazi sa kantom za zalijevanje i krene s visoka izljevati vodu na Biljke. Kiša je napokon stigla. Otočani liježu oko korita, smiju se puštajući kiši da zalijeva njihove Biljke i njihova tijela.

Korito se krene prelijevati sa vodom. Kiša i dalje pada. Biljke se natapaju, kiša ne prestaje, zemlja postaje kaljuža. Njihove Biljke ne mogu izdržati toliko vode. Sve što su htjeli, sada se ne mogu nositi s tim. Potapaju se. Kiša je odnijela sve njihove brige.

Kiša staje i Priroda odlazi. Sve je mirno. Sve je uništeno.

Krišna ne dolazi samo da zaštiti i spasi Svoje bhakte, već također i da uništi zle. Krišna je želio postaviti za vladare svijeta Arjunu i pet Pandava, koji su bili najpobožniji kšatrije (ratnici, vojskovođe) i bhakte, a također je htio uništiti Duryodhaninu ateističku stranu. Treći razlog za Njegov dolazak je da uspostavi stvarnu religiju. Tako je razlog Šri Krišninog dolaska trostruk: da zaštiti Svoje bhakte, da nadvlada demone i da uspostavi stvarnu religiju živog bića. On ne dolazi samo jedanput, već mnogo, mnogo puta (sambhavami yuge yuge), zato što je ovaj materijalni svijet takav da se tijekom vremena, nakon što je primirje sklopljeno, ono ponovno narušava. Nakon prvog svjetskog rata potpisan je mirovni ugovor i nastao je kratak period mira, ali ubrzo je nastupio drugi svjetski rat, a sada, kada je to gotovo, vrše se pripreme za treći svjetski rat. To je djelovanje vremena (kala) u materijalnom svijetu. Izgradimo lijepu kuću; nakon pedeset godina ona je trošna, a za stotinu godina postane još trošnija. To je priroda materijalnog svijeta – čak i ako se sklopi vrlo dobra nagodba, tijekom vremena će se izjaloviti. Stoga su nagodbe periodično potrebne i s vremena na vrijeme Vrhovni Gospodin ili Njegov predstavnik dolaze da uspostave povoljne uvjete za usmjerenje civilizacije. Tako Šri Krišna silazi puno puta kako bi utemeljio ili obnovio brojne različite religije.¹⁰

¹⁰ Šri Śrīmad A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, *Lako putovanje na druge planete* (GZH, 2013., str. 115)

6.7. sedma scena: NOVI POČETAK - Neuništiva, nerođena

U tom miru i tišini na scenu dolazi Priroda, mlada djevojka koja u ruci nosi mladu i zdravu biljku. Donosi novi život koji, sada kada su sve nepovoljnosti uništene, ima mogućnost zdravog, sretnog, boljeg života.

Daje ga Petru u ruke. Petar poziva ostale otočane da zajedno prime taj novi život, novu mogućnost. Ponovno okupljeni kao grupa, kao zajednica, ponovno počinju pjesmu „*Morska zvizdo*“, zajedno dižući ka nebu Biljku novog početka, zahvalni na još jednoj prilici, u nadi da će ovoga puta pametnije. Mrak. Tišina. Kraj.

Mūḍhe, budalasti ljudi koji su niži od životinja, ismijavaju Ga. Bilo koja osoba koja ne vjeruje u Boga mora biti ili luđak ili budala prvog reda. Ne postoji razlog da se ne vjeruje u Boga, a postoji svaki razlog da se u Njega vjeruje. Čovjek može reći da ne vjeruje u Boga, ali tko mu daje snagu da to kaže. Kada dođe smrt, ta moć govora prestaje. Tko, prema tome, daje moć govora? Je li moć govora došla automatski od kamena? Čim vrhovni autoritet oduzme moć govora, tijelo nije ništa bolje od kamena. Sama je moć govora dokaz da postoji vrhovna moć koja nam daje sve. Osoba svjesna Krišne zna da ništa od onoga što posjeduje nije pod njenom kontrolom. Ako ne vjerujemo u Boga, moramo vjerovati u neku moć iznad nas koja upravlja nama na svakom koraku, nazivali tu moć Bog, ili priroda, ili bilo što. Postoji nadziruća snaga u svemiru i niti jedan razboriti čovjek ne može je poricati.¹¹

¹¹ Śrī Śrīmad A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, Lako putovanje na druge planete (GZH, 2013., str. 93)

7. Zaključak - Vrhovni lutkar

Vede objašnjavaju vremenski ciklus materijalne kreacije kao Kalpa, razdoblje od 4 Yuge (doba). Počevši od nastanka materijalne kreacije kada počinje Satya yuga, doba u kojem su ljudi na visokoj razini svijesti, svijest opada i degradira se kroz Treta, Dvapara, i na kraju Kali Yugu, doba u kojem se trenutno nalazimo. Iako je ovo najteže razdoblje za razvijanje duhovnosti, s obzirom na sve veći val materijalizma i sve manjeg poznavanja duhovne prirode, za ovo doba Kali dan nam je najlakši proces za dostizanje oslobođenja, savršenstva:

harer nāma harer nāma

harer nāmaiva kevalam

kalau nāsty eva nāsty eva

nāsty eva gatir anyathā

U ovom dobu Kali nema drugog načina, nema drugog načina, nema drugog načina za samospoznaju od pjevanja svetog imena, pjevanja svetog imena, pjevanja svetog imena Gospodina Harija.

(Śrī Caitanya-caritāmṛta, Adi 17. 21)

Kali Yuga je doba svađe i licemjerja, varalica i prevarenih. Po vedskim proračunima doba Kali traje 432 000 godina, a počelo je prije otprilike 5000 godina. Isto tako se spominje da ovo nije prva Kalpa, nego da se ona uvijek iznova započinje i završava, stvara i uništava, kao i sve ostalo u materijalnoj kreaciji. To je priroda materije. Vedaska literatura objašnjava prirodu stvari, koje god da netko ima afinitete i talente, ono im može otkriti puni potencijal. Kada tako uspijemo razlučiti što je zapravo važno, a što ne, prioritete se krenu uspostavljati i sve brige, frustracije koje su vezane uz naše viškove se krenu rasplitati. Zahvalan sam na ovom procesu, da imam mogućnost i kroz kazalište razvijati ovo znanje i da imam mogućnost

ovo znanje prepoznati u kazalištu. Velika je milost doći u dodir sa pravim znanjem, pogotovo u ovo vrijeme kada smo zatrpani informacijama sa svih strana, otkriti kako stvari stoje i tko je Vrhovni Pokretač.

Ako uočimo ove razne mehanizme, kako da zanemarimo mogućnost da postoji netko tko taj mehanizam pokreće? Kao što je nama dana svijest, tako i mi u kazalištu pokrećemo razne mehanizme, oživljavamo. Lutka bez animatora je isto što i tijelo bez te svijesti. Od nekoga onda izvorno ta svijest mora potjecati. Krišna znači Sveprivlačan, sve teži ka Njemu, sve je Njegovo. Kako onda da budemo samostalno sretni, kako da sami nađemo sreću kada je sva sreća Njegova? Kazalište je najbolji primjer kako ovisimo jedni o drugima, i kao prijatelji u kazalištu i kao partneri na sceni. Bez bliskog odnosa ništa ne napreduje, to vidimo i u ovoj predstavi. Odnos čovjeka i biljke je ovdje izdignut iznad odnosa subjekt i objekt, ovdje je uspostavljen kakav on zapravo jest, odnos subjekt-subjekt, osoba-osoba.

Nama om viṣṇu-pādāya kṛṣṇa-preṣṭhāya bhū-tale

śrīmate bhaktivedānta-svāmin iti nāmine

namas te sārāsvate deve gaura-vāṇī-pracāriṇe

nirviśeṣa-sūnyavādi-pāścātya-deśa-tāriṇe

Odajem svoje ponizno poštovanje Njegovoj Božanskoj Milosti A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupādi, koji je vrlo drag Gospodinu Krišni jer je uzeo utočište Njegovih lotosovih stopala.

Naše ponizno poštovanje upućeno je tebi, o duhovni učitelju, slugo Sarasvatī Gosvāmīja. Ti ljubazno propovijedaš poruku Gospodina Caitanya-deve i izbavljaš zapadne zemlje koje su pune impersonalizma i nihilizma.

8. Sažetak

Predstava *Voda*, prema motivima istoimenog teksta Vladimira Nazora je lutkarska diplomatska predstava Marka Capora, nastala pod mentorstvom doc. art. Tamare Kučinović na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku.

Pismeni rad *I ja sam lutka* vodi analizu rada na predstavi od uvodnog dijela koji sadrži kontekst vremena i okolnosti nastajanja predstave, preko odabira lutkarsko-kazališnih rješenja, do rastvaranja i analize svih postupka i događaja na sceni. Svrha ovog rada je analiza procesa rada na predstavi, radnog materijala i približavanje Veda kroz sam scenski materijal.

Na kraju ovog rada nalazimo literaturu i izvore koji su korišteni u radu na osobnoj glumačkoj i lutkarskoj partituri, te konačno zahvalu na ovom znanju.

8. Summary

The performace *Voda (Water)*, based on the story of the same name by Vladimir Nazor, is a puppetry performance which is the graduation performance of Marko Capor. It was created under the mentorship of assistant professor Tamara Kućinović at the Academy of Arts and Culture in Osijek.

The written work *I ja sam lutka (I am also a puppet)* leads the analysis of the work on the performace from an introduction that contains the contextualization of time and circumstances of the performace's development, over the philosophical analysis of every scene and event, and its theatrical solutions. The purpose of this work is the overall analysis of the working process, original text and its staging through Vedic knowledge, in order to bring the knowledge itself closer to the audience.

At the end of the work we find the literature and the sources that have been used in the work on the personal acting and puppeteering score, and finally it gives thanks to this pure knowledge.

9. Literatura

KNJIGE:

Njegova Božanska Milost A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, *Bhagavad-gītā kakva jest*, GZH, 2015

Njegova Božanska Milost A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, *Život nastaje iz života*, „Tiskara Rijeka“ d.d., 1994

Njegova Božanska Milost A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, *Lako putovanje na druge planete*, GZH, studeni 2013

INTERNET:

<https://www.sabor.hr/hr/o-saboru/povijest-saborovanja/velikani/velikani-sabora-vladimir-nazor>

<https://www.knjizevnost.hr/vladimir-nazor/>

<http://stilstika.org/studentski-kutak/diplomski-radovi/490-nazorova-pripovijetka-voda-kao-mit-o-junaku>

<https://prabhupadavani.org/transcriptions/750301r1atl/>

<https://prabhupadavani.org/transcriptions/751007ledur/>

<https://prabhupadabooks.com/>

10. Životopis

Marko Capor rođen je 11.3.1992. u Hamburgu (Njemačka).

Tečno govori hrvatski, njemački i engleski jezik.

Godine 2014. upisuje preddiplomski studij glume i lutkarstva na Umjetničkoj akademiji u Osijeku u klasi Jasmina Novljakovića. Završava preddiplomski studij 2017. godine, te iste godine upisuje diplomski studij glume i lutkarstva na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku, gdje studira pod mentorstvom Zlatka Svibena.

Tijekom studiranja sudjeluje u profesionalnim produkcijama Dubrovačkih ljetnih igara, Gradskog kazališta Vinkovci, te surađuje sa poljskim kazalištem Teatr Ósmego Dnia iz Poznania u dvjema uličnim predstavama (*Summit 2.0*, *Dzieci Rewolucji*).

Na 5. godini studiranja odlazi preko Erasmus projekta na stručnu praksu u Chemnitz (Njemačka), gdje u kazališnoj sezoni 2018./2019. broji nekoliko premijera sa oko 50 nastupa na sceni kazališta.

Sa predstavama je nastupao na festivalima u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Poljskoj, Italiji, Rumunjskoj.